

26/2002. (II. 27.) Korm. rendelet

a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programmal összefüggő szennyvízelvezetési agglomerációk lehatárolásáról

A Kormány a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.) 45. §-a (7) bekezdésének g) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. § A Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program (a továbbiakban: Program), valamint a Vgtv. 4. §-a (2) bekezdésének b) pontjában meghatározott kötelező önkormányzati feladat végrehajtása érdekében a szennyvíz-elvezetési agglomeráció lehatárolásának jelen rendelettel előírt szabályait és módszertanát kell alkalmazni.

2. § (1) A szennyvíz-elvezetési agglomeráció a Program tervezési alegysége.

(2) A szennyvízelvezetési agglomerációk lehatárolását e rendelet *mellékletének* 2. pontjában meghatározott feltételeken alapuló értékelési módszerrel és a 3. és 4. pontjában előírt követelmények alapján kell elvégezni.

(3) A (2) bekezdés szerinti módszer alapján vizsgálatokkal kell igazolni mind a településeken belüli hálózatkiakítás, mind a térségi rendszerek kialakításának gazdaságosságát, illetve az egyedi vagy egyéb megoldások indokoltságát.

3. § (1) A 2000 lakosegyenérték (a továbbiakban: LE) feletti szennyvízelvezetési agglomerációkat a szennyvízelvezetési agglomerációs jegyzékben kell meghatározni.

(2) Az agglomerációs jegyzék tartalmazza az agglomerációt alkotó terület települését (településeit), továbbá - ha több település alkot egy szennyvízelvezetési agglomerációt - az agglomerációs jegyzék megnevezi az agglomeráció központját is.

(3) A szennyvízelvezetési agglomeráció központja az a település, amelynek a közigazgatási területén található a szennyvíztisztító telep vagy a végleges szennyvízelhelyező létesítmény.

(4) A Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról szóló 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében szereplő települések, e mellékletben rögzítettől eltérő szennyvíz-elvezetési agglomerációs struktúrát is kialakíthatnak, feltéve, hogy jelen jogszabály mellékletében rögzített módszertan alapján végzett vizsgálatoknak megfelelően, az nem jár új településnek a Programba való bekapcsolásával, illetve, hogy a tervezett új megoldásnak a korábbi változathoz képest költséghatékonyabb megvalósíthatósága és működtetése gazdasági elemzéssel alátámasztott.

(5) A szennyvíz-elvezetési agglomeráció kijelölésének felülvizsgálata a Program elfogadását követően az e rendelet mellékletében előírt módszertan szerint elvégzett számítás alapján készített dokumentáció csatolásával az érintett önkormányzat vagy önkormányzatok által - a szennyvíz-elvezetési agglomeráció központját is megnevező szándéknyilatkozat(ok) mellékelésével - a területileg illetékes környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságnál (a továbbiakban: igazgatóság) kérhető. Már meglévő szennyvíztisztító telephez történő csatlakozás esetén - a közmű kezelőtől - a felülvizsgálati dokumentációra alapozott, kérelemmel összefüggő üzemeltetői nyilatkozat csatolása is szükséges.

(6) A szennyvíz-elvezetési agglomeráció központjára és térségi rendszer esetén a csatlakozó területekre az igazgatóság a szakmai javaslatát az illetékes Területi Vízgazdálkodási Tanács állásfoglalására figyelemmel alakítja ki.

(7) Az igazgatóság a kérelmet szakmai javaslatával együtt 60 napon belül megküldi a környezetvédelmi és vízügyi miniszternek (a továbbiakban: miniszter).

(8) A miniszter figyelembe véve a felterjesztett kérelmet előkészíti a módosított listának a Programba való beépítését a Vgtv. 7/A. §-ának (5) bekezdése szerinti kétévenkénti felülvizsgálat keretében.

(9) A Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programmal összefüggő szennyvíz-elvezetési programról szóló 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében nem szereplő települések önkormányzatai - az R. szerinti módszertani vizsgálatokra és eljárásra alapozottan - a Csatlakozási Szerződésben rögzített utolsó mentességi határidő (2015. december 31.) lejártát követően - a Program felülvizsgálata keretében kerülhetnek legkorábban a szennyvíz-elvezetési agglomerációs jegyzékbe.

4. § (1) A szennyvíz-elvezetési agglomerációk azonosítására az agglomeráció központjának településnevét kell használni.

(2) A szennyvízelvezetési agglomerációhoz tartozó területekhez meg kell adni:

a) a keletkező települési szennyvízből származó terhelést LE-ben,

b) a terület terhelésének számításakor figyelembe kell venni az állandó népességet, a szezonális ingadozásból, továbbá intézményekből származó terhelést és a közcatorna ipari eredetű meglévő, illetve tervezett terhelését.

5. §

Záró rendelkezések

6. § (1) E rendelet - a (2) bekezdésben foglaltak kivételével - 2003. január 1-jén lép hatályba.

(2)

(3) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykerében, a megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban a települési szennyvíztisztításról szóló, 91/271/EGK tanácsi irányelvvel a szennyvízelvezetési agglomerációk lehatárolása tekintetében összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.

Melléklet a 26/2002. (II. 27.) Korm. rendelethez

A települési szennyvízelvezetési agglomeráció lehatárolásának módszertana

1. A szennyvízelvezetési agglomeráció kialakításának alapvető szempontjai

1.1. A Nemzeti Megvalósítási Program része minden 2000 LE (Vgtv. 1. sz. melléklet 15. pont) nagyobb település. Egy településen belül szennyvízelvezető rendszert csak a gazdaságossági határig kell kiépíteni.

1.2. Ahol a gyűjtőrendszerek létrehozása nem indokolt, akár azért, mert nem járna környezeti előnyökkel, akár azért, mert túlságosan költséges lenne, azonos szintű környezetvédelmet nyújtó egyedi rendszereket vagy más megfelelő rendszereket kell alkalmazni.

1.3. Több település szennyvízelvezetési agglomerációt alakíthat ki a 3. és 4. pont szerinti lehatárolási szempontok figyelembevételével. A szennyvízelvezetési agglomeráció központjának az a település tekinthető, amelynek közigazgatási területén valósul meg a tisztító vagy elhelyező telep (mezőgazdasági, illetőleg egyéb hasznosítás esetén). A kapcsolódó települések szennyvízelvezetési alrendszereket alkotnak. Amennyiben az így kialakított szennyvízelvezetési agglomeráció terhelése eléri a 2000 LE-t, az agglomeráció szennyvízelvezetése és -tisztítása a Nemzeti Megvalósítási Program részét képezi.

Azok a vízbázisvédelmi célprogramba bevont, továbbá környezetvédelmi érdekből meghatározott települések, amelyek az előző szempontok szerint kialakított szennyvízelvezetési agglomerációk körén kívül esnek, környezetvédelmi és gazdaságossági indokoltaság esetén önálló szennyvízrendszert alkothatnak.

A szennyvízelvezetési rendszerek lehatárolását rendszerszemléletű (ún. többszemponitú) értékelési módszer alkalmazásával kell elvégezni a 3. és 4. pontban részletezett szempontok szerinti vizsgálat alapján. Ennek keretében a szennyvízelvezetési agglomerációk kiterjedését behatároló feltételeket a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 7/A. §-a tartalmazza.

2. Szennyvízelvezetési agglomerációként lehatárolható

2.1. Egyetlen települést (önkormányzatot) kiszolgáló rendszer [ha egy településen belül több önálló tisztítótelep vagy egyéb elhelyezés (öntözőtelep) van, azok szennyvízelvezetési agglomerációját külön-külön egységként kell kezelni (Budapest)].

2.2. Térségi rendszer, mely több település (önkormányzat) szennyvízelvezetését és -tisztítását szolgálja.

2.3. Szennyvíziszap-kezelés, illetve -elhelyezés szempontjából szintén megkülönböztethető:

a) egyedi elhelyezés, amikor egyetlen települési szennyvíz-csatornázási rendszerből származó iszapmennyiséget kell lehetőleg hasznosítással egybekötve elhelyezni;

b) térségi iszapkezelő és/vagy elhelyező telep(ek), amelyek több település/agglomeráció szennyvízrendszeréből származó iszapmennyiség fogadására szolgál(nak). Az iszapkezelő és/vagy elhelyező telepek vonzáskörzetének kiterjedése nem kell, hogy a szennyvízelvezetési agglomerációval megegyezzen.

3. Környezetvédelmi szempontok és követelmények

3.1. A települések szennyvizeinek ártalommentes elhelyezése, azaz a szennyvízelvezetés, -tisztítás, illetve a szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés arányának és módszerének helyes megválasztása érdekében a tervezés már kezdeti szakaszától folyamatosan érvényesíti a speciális helyi környezetvédelmi és természetvédelmi szempontokat, valamint a megvalósítandó létesítmények környezeti hatékonyságát.

3.2. A szennyvízelvezetési agglomeráció lehatárolásánál figyelemmel van:

a) a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtő területük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakra, különös tekintettel az abban felsorolt, illetve a 4. § szerint az illetékes környezetvédelmi felügyelőségek által előzetesen majd egyedi határozattal érzékenynek minősített települések fejlesztéseire;

b) a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról szóló 33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet szerinti előírásokra, illetve az abban „A különösen érzékeny felszín alatti vízminőségi területek”-nek minősített települések fejlesztéseire;

c) a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellétesítmények védelméről szóló 123/1997. (VIII. 18.) Korm. rendelet;

d) a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól szóló 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet előírásaira.

3.3. Több települést érintő szennyvízelvezetési agglomeráció kialakításánál alapvetően törekedni kell arra, hogy a felszíni vizek szempontjából magasabb környezetérzékenységű, valamint természetvédelmi területekre ne kerüljön átvezetésre más, alacsonyabb kategóriába tartozó település szennyvize. Ezen alapelvtől eltérni csak az illetékes környezetvédelmi felügyelőség részletes vizsgálaton alapuló hozzájárulásával lehetséges.

3.4. Több települést érintő szennyvízelvezetési agglomeráció kialakításánál ott kell megválasztani a központot, azaz a szennyvíztisztító telep helyét, ahol a tisztított szennyvizek lehetséges befogadónak feltárása és vizsgálata szerint leginkább biztosítható a befogadó környezeti célállapota.

3.5. Meglévő és új szennyvízelvezetési rendszerek csatlakoztatása esetén fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a fejlesztés egységes eszként kielégítse a környezeti és a gazdasági hatékonyság feltételeit.

3.6. A szennyvízelvezetési agglomerációk kialakításánál az említetteken kívül mérlegelni kell az alábbi környezetérzékenységi szempontokat:

a) a szennyvízbevezetés által okozott, a felszíni vízben várható vízminőségromlás mértéke, figyelembe véve a vízfolyásban a mértékadó hígítási arányt, a mindenkori szennyvízterhelést és az öntisztuló képességet,

b) az ivóvízbázis-védelmi célprogramba bevont felszín alatti, valamint az ivóvízellátási célú felszíni vízhasználatok veszélyeztetése,

c) egyéb célú felszíni vízhasználatok (így például fürdés, rekreáció, öntözés) veszélyeztetése,

d) természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű terület, illetve a vízfolyás természetes medre és élővilága stabilitásának veszélyeztetése

a lehető legkisebb legyen.

4. Műszaki, gazdasági szempontok és követelmények

4.1. A szennyvízelvezetési agglomeráción belül alapvetően vizsgálni kell a laksűrűséget annak érdekében, hogy csak azokon a területeken valósuljon meg a szennyvizek szennyvízcsatornával történő összegyűjtése, ahol a népesség, illetve a gazdasági tevékenység kellő mértékben koncentrált. Ahol a szennyvízcsatornázás túlzott költséggel járna, illetőleg nem járna különösebb környezeti haszonnal, ott egyéb, költségkímélő megoldások kerüljenek alkalmazásra.

4.2. A műszaki-gazdasági számítások térségi rendszerek kialakítását is indokolhatják a következő szempontok figyelembevételével:

a) a térségi megoldások kialakításának előnyei:

aa) egyetlen - nagyobb kapacitású - szennyvíztisztító telep fajlagos építési és üzemeltetési költsége kedvezőbb (jobb laboratóriumi felszereltség, képzettebb személyzet),

ab) a szennyvízcsatorna-hálózat kiegyenlítő hatása miatt megtakarítás érhető el a településeket összekötő távvezetékben, szivattyúk kapacitásában (gépház, energiafelhasználás, csőátmérő), és csökkenthető a tisztítótelep műtárgyainak méretezési alapjául szolgáló paraméterek (maximális terhelések, csúcsvízhozamok),

ac) racionálisabb a tartalékkészlet-gazdálkodás,

ad) a gyűjtő- és kezelőrendszer automatizálás útján összehangoltabb, ez vonatkozik a hibaelhárításra is;

b) a térségi megoldások kialakításának hátrányai:

ba) a nagyobb távolságról szállított szennyvíz kedvezőtlenül változhat (szag, korrózió), továbbá minősége befolyásolja a telep működésének hatékonyságát vagy költséges közbenső beavatkozást igényel,

bb) nagyobb, bonyolultabb rendszerek működtetése nagyobb szakértelmet és technológiai fegyelmet követel,

bc) nagyobb telepeknél a tisztítási határértékek szigorúbbak lehetnek,

bd) az üzemzavarok nagyobb telepek esetében jelentősebb kárt okozhatnak, illetve nagyobb területeket zárhatnak ki a zavartalan szolgáltatásból,

be) a tisztítótelep optimális telepítési helyéhez tartozó önkormányzatok fejlesztési politikája nem mindig esik egybe a szennyvízelvezetési agglomerációk szakmai indokoltságával,

bf) a hosszú külterületi csatornaszakaszok kiépítése, az esetleges szivattyúzás, aprítás, szagtalanítás energiaigénye gazdaságtalan művek létrehozását eredményezheti.

4.3. A szennyvízvezetékekben és -átemelőkben való tartózkodási ideje:

a) a hátrányos minőségváltozások elkerülése érdekében a nyers szennyvíz gravitációs és nyomóvezetékekben, valamint az átemelőkben történő együttes tartózkodási ideje a szezonális és heti ingadozásokat figyelembe vevő napi átlagterhelésre a 6 órát nem haladhatja meg. Amennyiben a tartózkodási idő ezt az értéket legfeljebb 30%-kal meghaladja, műszaki beavatkozásokkal - szagtalanító berendezés beépítésének kivételével - kell megelőzni a nem kívánt anaerob folyamatok bekövetkezését;

b) a távvezetékeknél a gravitációs adottságokat lehetőség szerint optimálisan ki kell használni, vagyis ahol lehet, kerülni kell átemelők alkalmazását.

4.4. A csővezetékek keresztmetszeti méreténél:

a) nyomócsöveknél az átlagos sebesség $V_{\text{átl}} = 1,0-1,5$ m/s értékkel, gravitációs vezetékeknél $V_{\text{átl}} = 0,4-0,8$ m/s értékkel (napi átlagra vonatkoztatva) kell számításba venni;

b) a szennyvízelvezetési alrendszerek egymásra kapcsolásánál igen fontos - dugulás elkerülése szempontjából is - a folyadékmennyiség figyelembevételével történő szállító keresztmetszet megválasztása;

c) a szezonális (üdülő) övezetek szennyvízeinek nagy távolságra történő szállításánál a terhelésingadozás - nyári csúcs, téli minimum - hatásait is figyelembe kell venni a keresztmetszet megválasztásánál (így például: ikervezetérendszer, átemelők kapcsolási szintjei);

d) a nyomócső átmérője NA 50-ig csökkenthető aprító, daraboló berendezés és megfelelően működő (ellenőrző) automatika beépítésével, ennek hiányában a településeket összekötő szállítóvezeték esetében NA 80-nál kisebb nyomócső nem alkalmazható;

e) a hálózatok csomópontjainál a vízszálat meg kell szakítani (átemelő vagy gravitációs akna), nyomócső közvetlenül nyomócsőre nem csatlakozhat.

4.5. Az alrendszerek belső gyűjtőhálózatának kiépítésénél a szennyvízelvezetési agglomeráción belüli település (rész) szennyvízcsatorna-ellátási körzetének lehatárolásának feltételei:

a) az 1,0 km vezeték hosszra történő rácsatlakozás érje el a 120 főt vagy a 45 lakást (hazai statisztikai adatok figyelembevételével átlagosan 2,7 fő/lakás), a vizsgálatnál a vezeték hosszba a házi bekötővezetékek nem számítandók be; vagy

b) a legkisebb lakosság hektáronként 30 fő, illetve a tartósan magas talajvízállású területeken a legkisebb lakosság hektáronként 30 főnél kisebb lehet.

4.6. Szennyezőanyag-kibocsátási terhelések számítása:

a) a méretezéseknél elsősorban a tényleges kibocsátási értékeket kell figyelembe venni. Ezek hiányában a vízfogyasztási adatokból számított szennyvízmennyiség vagy „családi házas” település(rész)ek esetében az 1 főre jutó fajlagos szennyvízkibocsátás 80-90 l/fő/nap, „lakótelepi” környezetben 120-135 l/fő/nap érték a számítások kiindulási alapja. Szennyezőanyag-terhelés szempontjából 1 fő = 1 LE = 60 g BOI_5 /nap. Intézményi, ipari kibocsátásoknál egyedi jelleg szerinti (konkrét vizsgálatokon alapuló) számítással kell meghatározni a LE értéket;

b) a szennyvízelvezetési agglomeráció LE-ben kifejezett teljes terhelése az azt alkotó települési szennyvízterhelésekből számított adatok összegzése útján nyerhető. A teljes terhelés a szennyvízcsatornán gyűjtött és szennyvíztisztítóra vagy a végső kibocsátási pontra vezetett, maximális heti terhelés alapján megállapított átlagos szennyvízmennyiség fajlagos terheléséből számított értékből és a csatornával el nem látott népességre vonatkozó adathól számítható:

$$LE_{(\text{település})} = \frac{Q^{**} \text{ m}^3/\text{nap} \times \text{BOI}_5 \text{ g/m}^3}{60 \text{ g/nap}} + LE^*_{(\text{egyedi})}$$

* A csatornával el nem látott népesség adata, ahol a program határidejéig 1 fő = 1 LE.

** Q tartalmazza az egyéb módon a szennyvíztisztító telepre kerülő szennyvizet is.

c) egy szennyvízelvezetési agglomeráció összes terhelése, ahol n a kapcsolt települések száma:

$$LE_{(\text{szennyvízelvezetési agglomeráció})} = \sum_1^n LE_{(\text{település})}$$

d) a tisztítótelep terhelése a szennyvízcsatornán vezetett szennyvízmennyiségből, továbbá a nem csatornázott területekről beszállított „települési folyékony hulladék” együttes mennyiségéből számítandó:

$$\text{Mérési lehetőség esetén : } LE_{(\text{szvt})} = \frac{\sum BOI_5 (\text{g/nap})}{60 (\text{g/nap})}$$

4.7. Összehasonlító gazdasági szempontok:

a) a rendszerek létesítési és üzemeltetési költségét mindenkor együttesen kell kezelni;

b) a szennyvízelvezetési agglomeráció kiterjesztése kompromisszumokkal csak akkor lehetséges, ha valamennyi települési szennyvízcsatornázási alrendszer az egy rendszerbe kapcsolással - a kényszerítő externális tényezők nem elhanyagolható szempontjainak figyelembevételével - előnyösebb helyzetbe kerül, mintha egyedi megoldást választana;

c) csupán gazdasági oldalról vizsgálva az egyetlen központi tisztítótelep létesítése addig tekinthető gazdaságosnak, amíg a telep fajlagos megvalósítási és üzemeltetési költségének csökkentéséből származó megtakarítások nem haladják meg az „improduktív létesítmények” (települési szennyvíz-csatornázási alrendszerek közötti nem kihasználható vezetékek és átemelők) költségét.

Egy regionális rendszer és több önálló rendszer költségeinek összehasonlítására a következő összefüggés szolgál:

$$\sum_1^i \left(K_{EL} + \sum_1^r K_{EÜ} \right) - \left(K_{RL} + \sum_1^r K_{RÜ} \right) - K_{HL} + \sum_1^r K_{HÜ} \geq 0$$

ahol:

i : a lehetséges önálló rendszerek száma

r : 15 év

$$K_{RL} + \sum_1^r K_{RÜ} :$$

a szennyvízelvezetési agglomeráció egyetlen központi telepe létesítési és 15 éves nettó üzemköltsége (beleértve az iszapelhelyezés költségeit is)

$$K_{HL} + \sum_1^r K_{HÜ} :$$

az önálló települési, továbbá regionális összekötő hálózatok létesítési és 15 éves nettó üzemköltsége

$$\sum_1^i \left(K_{EL} + \sum_1^r K_{EÜ} \right) :$$

az i db telep és önálló hálózat létesítési és 15 éves
üzemköltsége (beleértve az iszapelhelyezés költségeit is).

4.8. Az előnyök és hátrányok értékelésénél a 4.3-4.7. pontokban leírt feltételek teljesülése a meghatározó.